

به نام خدا

دستور العمل بر نامه توزیع «شیر رایگان مدارس کشور»

دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵

اردیبهشت ماه ۱۴۰۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عنوان مستند:	برنامه توزیع «شیر رایگان مدارس کشور»
نوع مستند:	دستورالعمل
هدف از تهیه مستند:	نحوه اجرای برنامه ملی توزیع شیر رایگان مدارس کشور
مخاطبان:	دستگاه ها و سازمان های عضو شورای عالی سلامت و امنیت غذایی ذینقش در برنامه شیر مدرسه
مرجع تهیه کننده:	دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی
نهادهای/سازمان ها و دستگاه های همکار:	معاونت فرهنگی اجتماعی معاون اول رئیس جمهور وزارت آموزش و پرورش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (سازمان غذا و دارو ، معاونت بهداشت) سازمان ملی استاندارد ایران وزارت کشور سازمان برنامه و بودجه کشور سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولید کنندگان وزارت صنعت، معدن و تجارت وزارت جهاد کشاورزی، سازمان دامپزشکی کشور فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی سازمان صدا و سیما
با نظارت:	رئیس دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی
توصیف مستند:	دستورالعمل در ۶ بخش شامل اهداف برنامه، جامعه هدف، ارکان برنامه، کمیته های ملی و استانی با ذکر اعضا و شرح وظایف و نظارت تدوین شده است. در ادامه سه پیوست شامل راهنمای شرایط بهداشتی حمل و نقل و نگهداری شیر برای مدیران مدارس و مجریان طرح، شرایط احراز واحدهای تولیدی برای ورود به برنامه شیر مدرسه و راهنمای اجرایی نظارت بهداشتی و کنترل کیفی ارائه شده است.
اقدامات لازم:	جهت ابلاغ به کلیه ذینقشان در برنامه توزیع شیر رایگان مدارس کشور
سطح دسترسی:	عادی - قابل انتشار
مشخصات ظاهری:	متن
نسخه ویرایش:	دوم
تاریخ تنظیم:	۱۴۰۴/۰۳/۰۴
شناسه اثر:	MOH-SCHFS-RE001-Rew2-1404
تماس برای جزییات بیشتر:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، بلوک C، طبقه ۱۴، دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی، تلفن: ۸۱۴۵۲۹۷۰
نحوه استناد:	برنامه ملی شیر مدرسه. دبیرخانه شوری عالی سلامت و امنیت غذایی. سال. ۱۴۰۴

فهرست مطالب

تعاریف	۱
مقدمه	۲
۱. اهداف برنامه توزیع شیر رایگان مدارس کشور	۲
۲. جامعه هدف	۲
۳. ارکان برنامه	۲
۳-۱. کمیته ملی علمی و سیاستگذاری شیر رایگان مدارس	۳
۳-۱-۱. اعضای کمیته	۳
۳-۱-۲. شرح وظایف کمیته ملی علمی و سیاستگذاری	۳
۳-۲. کمیته ملی برنامه ریزی و اجرایی شیر رایگان مدارس	۳
۳-۲-۱. اعضای کمیته ملی	۳
۳-۲-۲. شرح وظایف کمیته ملی برنامه ریزی	۴
۳-۳. کمیته علمی و سیاستگذاری شیر رایگان مدارس در استان	۴
۳-۳-۱. اعضای کمیته علمی و سیاستگذاری استان	۴
۳-۳-۲. شرح وظایف کمیته علمی و سیاستگذاری استان	۵
۳-۴. کمیته برنامه ریزی و اجرا در استان	۵
۳-۴-۱. اعضای کمیته برنامه ریزی و اجرا در استان	۵
۳-۴-۲. شرح وظایف کمیته برنامه ریزی و اجرا در استان	۵
۴. تامین و توزیع شیر	۶
۵ - اعتبارات برنامه	۸
۶- نظارت ..	۸
پیوست الف- راهنمای شرایط بهداشتی حمل و نقل و نگهداری شیر برای مدیران مدارس و مجریان طرح	۱۰
۱- حمل و نقل:	۱۰
۲- شرایط کلی نگهداری بسته‌های توزیعی	۱۰
پیوست ب- شرایط احراز واحدهای تولیدی برای ورود به برنامه شیر مدرسه	۱۲
پیوست ج- راهنمای اجرایی نظارت بهداشتی و کنترل کیفی	۱۴
۱- نظارت بهداشتی و کنترل کیفی برنامه شیر مدرسه ایران در سطح تولید	۱۴
۲- نظارت بهداشتی و کنترل کیفی برنامه شیر مدرسه ایران در سطح عرضه	۱۴

تعاریف

۱. **کمیته ملی علمی و سیاست‌گذاری شیر رایگان مدارس:** کمیته ای است که در سطح ملی با مشارکت ذینقشان برای سیاست گذاری، برنامه ریزی، و ارائه راهکارهای علمی در وزارت بهداشت (دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی) تشکیل می شود.
۲. **کمیته ملی برنامه ریزی و اجرایی شیر رایگان مدارس:** کمیته برنامه ریزی و اجرایی در سطح ملی با ریاست وزارت آموزش و پرورش تشکیل می شود.
۳. **کمیته علمی و سیاست‌گذاری شیر رایگان مدارس استان:** کمیته استانی متناظر کمیته ملی علمی و سیاست‌گذاری، با ریاست رئیس دانشگاه علوم پزشکی مرکز استان، تشکیل می شود و رئیس دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی استان، دبیر کمیته استانی است.
۴. **کمیته برنامه ریزی و اجرا در استان:** این کمیته در سطح استان متناظر با کمیته برنامه‌ریزی و اجرایی سطح ملی با ریاست استاندار استان و دبیری مدیرکل آموزش و پرورش استان تشکیل می شود.
۵. **شیر مدارس:** شامل شیر فرادما با ویژگی‌های مطابق با استانداردهای ملی ایران شماره ۱۵۲۸ و شیر پاستوریزه با ویژگی ها مطابق با استانداردهای ملی ایران به شماره ۹۳ می باشد.
۶. **نظارت:** به کلیه فرایند بازرسی و کنترل کیفی شیر مدارس در زنجیره تامین (تولید، حمل و نقل ، نگهداری و توزیع) گفته می شود.

مقدمه

بر اساس تصویب سند ملی امنیت غذا و تغذیه ۱۴۱۱-۱۴۰۲ در شورای عالی سلامت و امنیت غذایی و تصویب سند ملی دانش بنیان امنیت غذایی در شورای عالی انقلاب فرهنگی، احیا و استمرار برنامه توزیع شیر رایگان مدرسه در کشور بعنوان یکی از اولویتهای برنامه‌های امنیت غذایی در دستور کار دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی قرار گرفته است. با توجه به مصوبه مجلس شورای اسلامی مورخ ۲۶ مهرماه سال جاری در خصوص بند د ماده ۷۱ برنامه هفتم توسعه کشور «دولت مجاز است طرح توزیع شیر رایگان را در مدارس ابتدایی دولتی اجرایی کند.» این دستورالعمل به منظور اجرایی شدن برنامه در سطح استان‌های کشور در سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴ در کمیته علمی و سیاست‌گذاری شیر مدرسه که در دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی با حضور کلیه دستگاه‌های اجرای ذیربط تدوین شده و مفاد آن لازم‌الاجراست.

۱. اهداف برنامه توزیع شیر رایگان مدارس کشور

- ۱-۱. پیشگیری از سوءتغذیه و ارتقاء سلامت دانش‌آموزان
- ۲-۱. ترویج فرهنگ مصرف شیر در بین دانش‌آموزان
- ۳-۱. تامین میان‌وعده مناسب غذایی برای دانش‌آموزان

۲. جامعه هدف

جامعه هدف تحت پوشش برنامه عبارتند از:

- ۱-۲. کلیه دانش‌آموزان مشغول به تحصیل و کارکنان شاغل در مدارس ابتدایی دولتی سراسر کشور

۳. ارکان برنامه

ارکان برنامه شیر رایگان مدارس عبارتند از:

- ۱-۳. کمیته ملی علمی و سیاست‌گذاری شیر مدرسه ذیل دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی
- ۲-۳. کمیته ملی برنامه‌ریزی و اجرایی برنامه شیر مدرسه ذیل معاونت برنامه ریزی و توسعه منابع وزارت آموزش و پرورش
- ۳-۳. کمیته استانی علمی و سیاست‌گذاری شیر مدرسه با محوریت استانداری
- ۴-۳. کمیته استانی برنامه ریزی و اجرایی شیر مدرسه ذیل معاونت برنامه ریزی و توسعه منابع اداره کل آموزش و پرورش استان

۳-۱. کمیته ملی علمی و سیاست گذاری شیر رایگان مدارس

۳-۱-۱. اعضای کمیته

این کمیته متشکل از دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی (رئیس دبیرخانه بعنوان رئیس کمیته ملی)، نمایندگان تام الاختیار وزارت آموزش و پرورش، سازمان برنامه و بودجه کشور، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (دفتر بهبود تغذیه جامعه، مرکز جوانی جمعیت سلامت خانواده و مدارس، مرکز سلامت محیط و کار به نمایندگی از معاونت بهداشت سازمان غذا و دارو)، سازمان ملی استاندارد ایران (دفتر نظارت بر اجرای استاندارد صنایع غذایی و بهداشتی)، وزارت صنعت، معدن و تجارت، سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان، وزارت جهاد کشاورزی (سازمان دامپزشکی کشور)، وزارت کشور و سازمان صدا و سیما می باشد.

۳-۱-۲. شرح وظایف کمیته ملی علمی و سیاست گذاری

۱. سیاست گذاری، برنامه ریزی، بررسی چالش های اجرایی و ارائه راهکارهای عملی و قابل اجرا
۲. تعیین معیارهای ایمنی و بهداشتی و استانداردهای ملی فرآورده شیر سالم سازی شده (پاستوریزه و فرادما)
۳. تهیه گزارش عملکرد سالانه اجرای برنامه برای ارائه به دفتر رئیس جمهور و سازمان برنامه و بودجه کشور
۴. بررسی تجارب بین المللی برای رشد و توسعه برنامه شیر مدرسه در چارچوب سیاست های داخلی کشور
۵. مدیریت، همکاری و نظارت بر برگزاری کارگاه های آموزشی، همایش ها و نشست های علمی مرتبط
۶. تدوین مطالب آموزشی مناسب برای گروه های مخاطب در زمینه نقش و اهمیت مصرف شیر در سلامت
۷. راهبری و هدایت طرح های تحقیقاتی مورد نیاز، بررسی و تصویب پروپوزال های پیشنهادی و تایید گزارش نهایی طرح
۸. ارزشیابی علمی، اقتصادی و فرهنگی برنامه ملی شیر مدرسه
۹. لازم است در ابتدای هر سال برای کلیه اعضای کمیته علمی و سیاست گذاری ابلاغ صادر گردد.

۳-۲. کمیته ملی برنامه ریزی و اجرایی شیر رایگان مدارس

۳-۲-۱. اعضای کمیته ملی

کمیته برنامه ریزی و اجرایی در سطح ملی با ریاست وزارت آموزش و پرورش تشکیل می شود. این کمیته متشکل از معاون برنامه ریزی و توسعه منابع وزارت آموزش و پرورش (رئیس)، و معاون تربیت بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش (ناظر اجرای طرح در مدارس)، نمایندگان تام الاختیار سازمان برنامه و بودجه کشور، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (دفتر بهبود تغذیه جامعه، مرکز جوانی جمعیت سلامت خانواده و مدارس، مرکز سلامت محیط و کار به نمایندگی از معاونت بهداشت و سازمان غذا و دارو)، سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان، سازمان ملی استاندارد ایران، وزارت جهاد کشاورزی (سازمان دامپزشکی کشور و معاونت امور تولیدات دامی و معاونت توسعه بازرگانی) و وزارت کشور و سازمان تعزیرات حکومتی می باشد.

تبصره: نمایندگان دفتر برنامه و بودجه، اداره کل امور مالی و ذیحسابی، دفتر سلامت و تندرستی، مرکز حراست، اداره کل ارزیابی عملکرد، مرکز اطلاع‌رسانی و روابط عمومی و مرکز فناوری اطلاعات وزارت آموزش و پرورش به عنوان اعضای همکار در کمیته ملی شرکت می نمایند.

۳-۲-۲. شرح وظایف کمیته ملی برنامه‌ریزی

۱. برنامه‌ریزی و نظارت بر اجرای برنامه در سطح کشور
۲. تدوین متن پیش‌نویس و پیگیری تائید دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌ها در چارچوب سیاست‌ها و قوانین و مصوبات مربوطه
۳. بررسی و تایید پیشنهادهای درخصوص تعیین مشخصات کمی و کیفی شیر و ابلاغ آن به کمیته‌های برنامه‌ریزی و اجرایی استان
۴. ابلاغ مصوبات کمیته به دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و کمیته‌های متناظر استانی
۵. دریافت گزارش از عملکرد کمیته‌های متناظر استان، برای طرح در جلسات کمیته ملی علمی سیاست‌گذاری و پیگیری به منظور رفع چالش‌های اجرایی
۶. انجام مذاکره و مکاتبات لازم با ارگان‌ها، نهادها و شرکت‌ها و موسسات مرتبط دولتی و غیردولتی در راستای اجرای برنامه شیر مدرسه و ارائه گزارش لازم به کمیته ملی علمی و سیاست‌گذاری و سایر دستگاه‌ها
۷. تهیه و تدوین و تکمیل اطلاعات و گزارش‌های مورد نیاز جهت ارائه به اعضای کمیته ملی و یا مراجع ذی‌صلاح
۸. بررسی و تایید پیشنهادهای درخصوص تعیین مشخصات کمی و کیفی شیر و ارائه آن به کمیته ملی علمی و سیاست‌گذاری و ابلاغ آن به کمیته‌های متناظر استانی
۹. برنامه‌ریزی و هماهنگی به منظور برگزاری نشست‌های مشترک با کمیته‌های متناظر استانی
۱۰. برگزاری کارگاه‌های آموزشی، همایش‌ها و اجرای پژوهش‌های مرتبط در راستای اجرای برنامه شیر رایگان مدرسه با همکاری شرکت‌های طرف قرارداد تولیدکننده شیر و پاکت در استان‌ها به عنوان حامیان مالی
۱۱. پیگیری مصوبات، ابلاغ و تخصیص اعتبار از سازمان برنامه و بودجه کشور و توزیع آن بین استان‌ها و نظارت بر چگونگی هزینه کردن آن
۱۲. هماهنگی و تنظیم برنامه زمان‌بندی شده و تدوین فرم‌های نظارتی بازدید مرحله‌ای و مستمر از استان‌ها و تهیه و تدوین گزارش جامع از عملکرد آنها برای ارائه در کمیته ملی علمی و سیاست‌گذاری
۱۳. لازم است در ابتدای هر سال برای کلیه اعضا کمیته ابلاغ صادر گردد.

۳-۳. کمیته علمی و سیاست‌گذاری شیر رایگان مدارس در استان

۳-۳-۱. اعضای کمیته علمی و سیاست‌گذاری استان

کمیته استانی متناظر کمیته ملی علمی و سیاست‌گذاری، با ریاست رئیس دانشگاه علوم پزشکی مرکز استان، تشکیل می شود و رئیس دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی استان، دبیر کمیته استانی است. سایر اعضا نمایندگان تام الاختیار اداره کل آموزش و پرورش، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان، نمایندگان دانشگاه علوم پزشکی (واحد بهبود تغذیه

جامعه، بهداشت محیط، معاونت غذا و دارو)، اداره کل استاندارد، اداره کل صنعت، معدن و تجارت، سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، سازمان جهاد کشاورزی (اداره کل دامپزشکی استان)، استانداری، صدا و سیما استان.

۲-۳-۳. شرح وظایف کمیته علمی و سیاست‌گذاری استان

۱. سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، بررسی چالش‌های اجرایی و ارائه راهکارهای عملی و قابل اجرا در سطح استان
۲. تهیه گزارش سالانه عملکرد (آموزش، فرهنگ‌سازی، کنترل و نظارت و...) در استان و ارسال به کمیته ملی علمی و سیاست‌گذاری
۳. برنامه ریزی مناسب درخصوص سمینارهای آموزشی و علمی در سطح استان ها و در طول سال تحصیلی برای دانش آموزان، اولیا و مربیان و کارکنان مدارس و سایر دستگاه‌های اجرایی ذیربط با حمایت‌های مالی و اعتباری شرکت‌های لبنی و تولیدکننده پاکت‌ها و ظروف بسته‌بندی شیرمدارس و با همکاری کمیته ملی برنامه‌ریزی و اجرایی به منظور فرهنگ‌سازی و ترویج مصرف شیر
۴. تدوین مطالب آموزشی مناسب برای گروه‌های مخاطب در زمینه نقش و اهمیت مصرف شیر در سلامت دانش‌آموزان براساس فرهنگ و گویش محلی در استان
۵. بررسی چالش‌های اجرایی و ارائه راهکارهای مناسب و قابل اجرا
۶. مدیریت و نظارت بر اجرای طرح‌های تحقیقاتی مورد نیاز در سطح استان پس از تایید طرح در کمیته ملی علمی و سیاست‌گذاری و ارسال نتایج طرح به کمیته ملی

۴-۳-۳. کمیته برنامه‌ریزی و اجرا در استان

۱-۴-۳. اعضای کمیته برنامه ریزی و اجرا در استان

این کمیته در سطح استان متناظر با کمیته برنامه‌ریزی و اجرایی سطح ملی با ریاست استاندار استان و دبیری مدیرکل آموزش و پرورش استان تشکیل می‌شود. اعضا کمیته اجرایی استانی عبارتند از: نمایندگان تام‌الاختیار: آموزش و پرورش، استانداری، دانشگاه علوم پزشکی (گروه تخصصی بهداشت محیط و واحد بهبود تغذیه جامعه، واحد سلامت نوجوانان، جوانان و مدارس، معاونت بهداشت و نماینده معاونت غذا و دارو)؛ اداره کل استاندارد استان، اداره کل صنعت، معدن و تجارت تشکیل می‌گردد.

تبصره ۱: معاونت تربیت بدنی و سلامت، معاونت پرورشی و مسئولین ادارات حراست، ارزیابی عملکرد، حقوقی، رئیس اداره سلامت و تندرستی و کارشناسان شیرمدارس به عنوان اعضای همکار در کارگروه اجرایی استان شرکت خواهند کرد.

۲-۴-۳. شرح وظایف کمیته برنامه ریزی و اجرا در استان

۱. ایجاد هماهنگی و نظارت بر حسن اجرای برنامه ، تأمین و توزیع شیر مدرسه در سقف اعتبار تخصیص داده شده و با رعایت سهم شیر پاستوریزه (معمولی و ESL) و فرادما در برنامه

۲. برگزاری جلسات منظم با دعوت از کلیه اعضا کمیته مندرج در بند ۱-۴-۳

تبصره ۱: حضور کلیه اعضا در جلسات الزامی است.

تبصره ۲: مصوبات کمیته برنامه ریزی و اجرایی هر استان در چارچوب تصمیمات و سیاست‌های کمیته ملی برنامه ریزی و اجرایی در وزارت آموزش و پرورش می باشد.

۳. بررسی امکانات موجود استان و استفاده از آن برای پیشبرد اهداف برنامه در سطوح مختلف استان در خصوص تهیه و توزیع شیرمدارس

۴. حسب تصمیمات کمیته ملی برنامه ریزی و اجرایی، تامین شیر مدارس باید از واحدهای تولیدی دارای مجوز از سازمان غذا و دارو و سازمان ملی استاندارد ایران انجام شود.

۵. ارائه گزارش عملکرد تأمین، توزیع و نظارت بر شیرمدارس به صورت ماهانه در قالب فرمت ابلاغی کمیته ملی برنامه ریزی و اجرا به بخش امور مالی اداره کل آموزش و پرورش استان و کمیته ملی برنامه ریزی و اجرایی شیر مدرسه ضروری است.

۶. اداره کل آموزش و پرورش استان/شهرستان/ناحیه و منطقه باید مطابق مقررات وزارت بهداشت، شرایط و مکان مناسب و بهداشتی برای حمل و نقل و نگهداری سهمیه شیر دانش آموزان (از زمان تحویل تا زمان توزیع شیر) را تامین نمایند. (پیوست الف)

۷. اداره کل آموزش و پرورش استان/شهرستان/ناحیه/منطقه باید برنامه ریزی اجرایی لازم را منظور نماید که سهمیه شیر دانش آموزان طبق برنامه تحویل و توزیع گردد و صرفاً در مدرسه با نظارت و حضور معلم به مصرف برسد بدین منظور طی بخشنامه ای به مدیران مدارس تحت پوشش تاکید نمایند شیرمدارس در بازه زمانی دریافت تا تحویل به دانش آموزان، در محل مناسب و بهداشتی نگهداری و ۵ دقیقه قبل از ساعات استراحت اول یا دوم بین دانش آموزان توزیع گردد و از توزیع به صورت تعداد سهمیه چند روزه (چند نوبت در یک روز) جدا خودداری نمایند. شیر رایگان برای دانش آموزان به عنوان یک میان وعده غذایی در مدرسه تلقی می گردد.

۸. معاونت پژوهش، برنامه ریزی و توسعه منابع مجری مصوبات کمیته استانی خواهد بود.

۹. لازم است در ابتدای هر سال برای کلیه اعضا کمیته ابلاغ صادرگردد.

۴. تامین و توزیع شیر

۴-۱. وزارت آموزش و پرورش به عنوان دستگاه مباشر و مسئول اصلی در اجرای برنامه «ملی شیر رایگان مدرسه» موظف است تا اعتبار دریافتی در سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴، را براساس سیاست گذاری و برنامه ریزی مناسب، به گونه‌ای بین استان‌های مختلف تقسیم کند تا جامعه هدف مربوطه، با اولویت مناطق کم برخوردار (بر حسب جمعیت تحت پوشش) از شیر توزیعی بهره مند گردند و تعداد نوبت توزیع شیر در مدارس با اولویت مناطق کم برخوردار تعیین شود.

۴-۲. شرکت‌های طرف قرار داد موظفند برای تولید شیر مدرسه، شیر خام صنعتی با بهترین کیفیت و مطابق با استاندارد ملی به شماره ۱۶۴ و ضوابط سازمان دامپزشکی کشور خریداری و مورد استفاده قرار دهند که این موضوع در متن قرار داد نیز ذکر خواهد شد.

۳-۴. ویژگی‌های شیرهای توزیع شده در برنامه شیر مدرسه بایستی مطابق با استانداردهای ملی ایران شماره ۱۵۲۸ (شیر فرادما ویژگی‌ها و روش‌های آزمون) و شیر پاستوریزه ویژگی‌ها و روش‌های آزمون به شماره ۹۳ باشد.

۴-۴. شرایط فنی و بهداشتی واحدهای تولیدی تامین کننده شیر مدرسه:

الزامات تعیین شده از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای شرکت‌های طرف قرارداد عبارت است از:
الف- دارا بودن پروانه بهداشتی ساخت معتبر برای تولید شیر پاستوریزه و فرادما و اخذ گواهی تأیید شرایط فنی و بهداشتی و امتیاز *PRPS A* یا *B* (پیوست ب)، دارا بودن مجوز حمل و نقل، صلاحیت بهداشتی عوامل محیطی از معاونت بهداشت

ب- الزامات تعیین شده از سوی سازمان ملی استاندارد ایران برای شرکت‌های متقاضی عقد قرارداد (پیوست ب):

- واحدهای تولیدی متقاضی شرکت در برنامه شیرمدرسه می‌بایست از اداره کل استاندارد استان محل استقرار، گواهی مبتنی بر موارد ذیل را دریافت و ارائه نمایند:
- دارا بودن پروانه کاربرد نشان استاندارد ملی ایران معتبر با حداقل یک سال سابقه تولید برای فرآورده مورد نظر (شیر پاستوریزه و فرادما با کمینه ۲/۵ درصد چربی)
- به لحاظ کیفی فرآورده مورد نظر (شیر پاستوریزه و فرادما با کمینه ۲/۵ درصد چربی) در بازه زمانی ۱۴۰۳/۳/۳۱ لغایت ۱۴۰۴/۳/۳۱ هیچ‌گونه عدم انطباقی نداشته باشد.

۵-۴. هزینه کلیه آزمایشاتی که در حین نظارت و پایش برنامه در سطح تولید، حمل، نگهداری و توزیع؛ توسط ارگان‌های نظارتی (پیوست ج) انجام می‌گیرد بر عهده شرکت‌های طرف قرارداد بوده و این موضوع به عنوان یک بند در متن قرارداد لحاظ خواهد شد.

۶-۴. شیر توزیعی مشمول این برنامه می‌بایست در بسته‌های حداقل ۲۰۰ میلی لیتر همراه با نی و با کمینه چربی ۲/۵٪ (بارعایت ضوابط بهداشتی و استانداردهای مورد نظر) تهیه و توزیع تا روی میز دانش آموز انجام گردد.
تبصره: هرگونه بسته بندی شیر خارج از مورد فوق باید در کمیته علمی و سیاستگذاری شیر مدرسه بررسی شود.
۷-۴. با بسته بندی مخصوص شیر مدرسه و درج پیام‌های: «با نی بنوشید»، «ویژه مدارس»، «غیر قابل فروش»؛ روی بسته‌های شیر الزامی است.

۸-۴. اداره کل آموزش و پرورش استان موظف است نسبت به ثبت اطلاعات شیر مدارس در سامانه مربوطه اقدام نموده و نظارت نمایند تا خارج از سامانه اقدامی صورت نگیرد، در پایان سال گزارش عملکرد شیرمدارس را تهیه و به عنوان یک سند جهت ارائه به دستگاه‌های نظارتی و مسئول آماده نماید. مدیران مدارس نیز مجموعه اقدامات انجام شده در راستای فرهنگ سازی و نیز اسناد مربوط به میزان شیر دریافتی و توزیع شده را آماده و یک نسخه از آن را در دفتر مدرسه نگهداری نمایند.

۹-۴. ضروری است مستندات کتبی رسید تحویل شیر مدارس (اخذ شده از سامانه) با امضاء و مهر مدیر مدرسه در سه نسخه تنظیم که یک نسخه درمدرسه، نسخه دوم در اداره آموزش و پرورش و نسخه سوم به عامل توزیع تحویل می‌گردد.

۴-۱۰. در تهیه و تأمین بسته بندی شیر پاستوریزه، *ESL* و فرادما در راستای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی «اقدام و عمل» با رعایت حفظ کامل کیفیت و استاندارد از نظر بهداشتی و استانداردهای ضروری لازم اولویت خرید از شرکت‌های تولید کننده پاکت داخلی می‌باشد.

۴-۱۱. فهرست واحدهای لبنی واجد شرایط در برنامه شیر مدارس محل توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (سازمان غذا و دارو و سازمان ملی استاندارد ایران) به وزارت آموزش و پرورش اعلام خواهد شد. تبصره: در صورت شرایط خاص قابل بررسی در کمیته علمی و سیاستگذاری ملی می‌باشد.

۵ - اعتبارات برنامه

اعتبارات مصوب از محل جدول شماره ۹ برآورد ردیف‌های متفرقه در سال ۱۴۰۴ به شماره طبقه بندی ۵۲۰۰۰۰-۱۰ با عنوان (یارانه شیرمدارس در مناطق کم برخوردار) به مبلغ ۶۰۰۰۰ میلیارد ریال و همچنین از محل اعتبارات جدول شماره ۱-۱۴ توزیع اعتبارات بندهای ۹ و ۱۰ جدول ۱۴ هدفمندسازی یارانه‌ها به مبلغ ۵۸۸۲ میلیارد ریال با عنوان شیر رایگان در مدارس ابتدایی دولتی با اولویت مناطق محروم. با رعایت مصوبه شورای عالی راهبری برنامه هفتم پیشرفت به شماره ۶۳۸۰۲۰/۲۰۷۶۴۳ مورخ ۱۴۰۳/۱۲/۱۸ اقدام شود.

۶- نظارت

۶-۱. کنترل و نظارت عالیه بر تأمین و توزیع برنامه شیر مدرسه بر عهده کمیته ملی برنامه ریزی و اجرایی شیر مدرسه با ریاست وزارت آموزش و پرورش می‌باشد و نظارت کلی در سطح استان برعهده کمیته اجرایی استانی بوده و اداره کل آموزش و پرورش استان به منظور نظارت دقیق بر عقد قرارداد و رعایت مفاد آن، صحت آمار، توزیع صحیح شیر در مدرسه و مصرف بهینه ضمن تشکیل تیم نظارتی متشکل از کارشناسان واحدهای شیر و تغذیه رایگان، حراست، حقوقی، آمار و بودجه، امور مالی، ارزیابی و عملکرد، سلامت و تندرستی که زیر نظر رئیس کمیته برنامه ریزی استان می‌باشد، بر حسن اجرای برنامه نظارت مستمر خواهد داشت.

۶-۲. به منظور انجام درست و مطلوب برنامه، لازم است قرارداد منعقد در چارچوب قوانین و مقررات معاملات دولتی باشد.

۶-۳. شرکت‌های تأمین کننده شیر مدرسه موظفند امکان بررسی و کنترل کیفی لازم را برای ارگان‌های نظارتی فراهم نموده و لازم است تمامی مستندات مطابق با نظام مدیریتی ایمنی غذا را در واحد تولیدی نگهداری و در صورت نیاز ارائه نمایند.

۶-۴. نظارت بهداشتی بر واحد تولیدی طرف قرار داد برنامه شیر مدرسه به صورت دوره‌ای توسط معاونت‌های غذا و دارو، معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی مربوطه انجام خواهد شد و همچنین نمونه‌برداری از شیر مدرسه در شرکت، از خط تولید و انبار محصول نهایی مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۳۲۶ «شیر و فرآورده‌های آن- راهنمای نمونه برداری» به عمل خواهد آمد. (در صورت مشاهده عدم انطباق بحرانی و عمده قرارداد شرکت لغو خواهد شد) در صورت مشاهده عدم انطباق جزئی تا دو بار، به شرکت اخطار کتبی داده خواهد شد و در صورت تکرار عدم انطباق جزئی برای بار سوم لغو قرارداد انجام خواهد شد. تشخیص نوع عدم انطباق از نظر بحرانی، عمده یا جزئی بر عهده اداره کل استاندارد استان و معاونت غذا و دارو مربوطه می‌باشد (لغو قرارداد در موارد فوق

در کمیته اجرایی استان مورد بررسی قرار گیرد و خسارت وارده محاسبه و از شرکت دریافت گردد). همچنین ادارات کل استاندارد استان‌ها هر ماه یک‌بار از واحد تولیدی بازدید و نمونه‌برداری انجام داده و علاوه بر اقدام قانونی در خصوص موارد مغایر گزارش تمامی نتایج آزمون مربوطه را به کمیته علمی و سیاستگذاری استانی اعلام نماید.

۵-۶. نظارت بر امور حمل و نقل و نگهداری و انبارهای ذخیره برنامه شیر رایگان مدرسه در سطح مدارس بر عهده گروه تخصصی بهداشت محیط معاونت بهداشتی در دانشگاه‌های علوم پزشکی می باشد. نمونه برداری شیر مدرسه از مکان‌های فوق حداقل ماهی یک بار توسط بازرسین بهداشت محیط انجام می گیرد.

۶-۶. نظارت بر امور حمل و نقل، نگهداری و انبار ذخیره شیر مدرسه بر عهده گروه مدیریت سلامت محیط و کار معاونت بهداشت دانشگاه‌های علوم پزشکی و واحد‌های تابع شهرستانی می باشد. نمونه برداری شیر مدرسه در مراحل فوق در صورت وجود شکایت، شرایط نامناسب نگهداری و حمل و نقل با توجه به سری ساخت و شرکت تولید کننده انجام می شود.

نکته ۱: با توجه به تعداد و گستردگی زیاد مدارس تحت پوشش برنامه، مدارس به صورت تصادفی، برای نمونه‌برداری از شیر توزیعی، انتخاب خواهند شد.

یادآوری مهم: انجام آزمون اندازه‌گیری باقی‌مانده آنتی‌بیوتیک و آفلاتوکسین M_1 و فلزات سنگین (سرب) و تطابق آن با استانداردهای ملی موجود در شیرهای نمونه برداری شده در کلیه سطوح تولید، نگهداری و توزیع، الزامی است. (استانداردهای ملی به شماره های ۵۹۲۵ «خوراک انسان و دام- بیشینه رواداری میکوتوکسین‌ها»، ۱۰۷۶۱ «شیر و فرآورده‌های آن- تعیین باقیمانده مواد ضد میکروبی- روش انتشار در ژل» و ۱۲۹۶۸ «خوراک انسان و دام- بیشینه رواداری فلزات سنگین و روش های آزمون»)

۷-۶. معاونت غذا و دارو و معاونت بهداشت (مدیریت سلامت محیط و کار) دانشگاه‌های علوم پزشکی و ادارات کل استاندارد استان موظفند نتایج آزمون‌ها بر روی نمونه‌های شیر مدرسه را در اسرع وقت دریافت نموده و اقدامات قانونی در خصوص موارد مغایر با ضوابط و استاندارد را در کوتاه‌ترین زمان ممکن انجام نمایند.

پیوست الف - راهنمای شرایط بهداشتی حمل و نقل و نگهداری شیر برای مدیران مدارس و مجریان طرح

۱- حمل و نقل:

- حمل و نقل شیر باید با وسیله نقلیه تمیز و عاری از هرگونه آلودگی انجام گیرد.
- بسته‌های شیر در معرض تابش نور خورشید و باران قرار نگیرند.
- از قرار دادن بسته شیر در محیط گرم و مجاورت نور خودداری شود.
- برای جلوگیری از آسیب فیزیکی تعداد بسته‌های روی هم چیده شده حد امکان کاهش یابد.
- از تماس مستقیم بسته‌های تغذیه با کف وسیله نقلیه جلوگیری گردد.
- نحوه چیدن وسایل به صورتی باشد که در هنگام حمل و نقل ضربه نبیند حمل بسته‌های تغذیه در سینی‌های مخصوص و شیرینگ شده انجام شود و از روی هم قرار گرفتن بیش از حد آنها خودداری گردد.
- از قرار دادن هر نوع جسم بر روی بسته‌های شیر خودداری شود.
- از حمل و نقل و توزیع پاکت شیر تغییر شکل یافته و تاریخ گذشته خودداری گردد.
- افرادی که جهت حمل و نقل و توزیع شیر مدارس فعالیت می‌نمایند حتی‌الامکان به صورت ثابت بوده، دارای کارت معاینه پزشکی معتبر باشند و رعایت بهداشت فردی (داشتن ماسک و دستکش) نیز بنمایند از آموزش‌های لازم در خصوص حمل و نقل و بهداشت برخوردار باشند.

۲- شرایط کلی نگهداری بسته‌های توزیعی:

- تحویل شیر به مدرسه، متناسب با شرایط وامکانات (نگهداری) مدرسه صورت پذیرد و از هرگونه آسیب فیزیکی به بسته‌های شیر جلوگیری شود. (پرتاب بسته‌ها، قرار دادن بیش از حد بسته روی یکدیگر، قرار دادن اجسام سنگین روی بسته‌ها و ...)
- شیر پاستوریزه صرفاً بایستی با ماشین یخچال دار حمل گردیده و به مدرسه تحویل داده شود.
- کنترل تاریخ انقضای پاکت‌های شیر در زمان تحویل از عامل توزیع، ضمناً در ارتباط با تاریخ مصرف به دانش‌آموزان آموزش لازم داده شود.
- جهت خوردن شیر از نی استفاده شود در غیر این صورت از لیوان کاملاً تمیز و بهداشتی استفاده گردد.
- وسایل مصرفی از جمله نی و ... باید دارای پوشش مناسب و دارای پروانه ساخت از اداره کل نظارت بر مواد غذایی و بهداشتی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد.
- در صورت وجود بو و رنگ نامناسب و بریدگی و دلمه شدن یا باد کردگی غیرطبیعی ظروف بسته بندی از مصرف آن خودداری گردد.
- بسته‌های خالی بعد از مصرف در سطل زباله جمع آوری شود.
- به دانش‌آموزان آموزش داده شود که قبل از مصرف دسته‌های خود را با آب و صابون بشویند.
- جابجایی و نگهداری بسته‌های شیر در مدرسه به نحوی باشد که از آلودگی سطح خارجی بسته‌ها جلوگیری شود.
- مربیان مدارس حتماً قبل از توزیع شیر ابتدا خودشان چند بسته را از حیث عدم تغییر کیفی کنترل و سپس در صورت نداشتن مشکل اقدام به توزیع آن در بین دانش‌آموزان نمایند.
- دیوارها و سقف از جنس مقاوم و قابل شستشو و ضدعفونی صاف و بدون درز و شکاف باشد.
- رطوبت و دمای اتاق متناسب و مطلوب باشد. میزان دمای نگهداری شیر از شرکت پیگیری شود.
- اتاق باید تمیز و بدون گرد و غبار باشند.
- از تابش مستقیم نور آفتاب بر روی بسته‌ها جلوگیری شود.
- عاری از حشرات، بندپایان و جوندگان باشد.

- پنجره ها و شیشه ها سالم و مجهز به توری و نیز بافت و قابل شستشو باشند به طوری که از ورود آلاینده به داخل اتاق جلوگیری شود.
- درب های اتاق سالم دارای سطح صاف، غیر جاذب، قابل شستشو، ضد عفونی مقاوم به اسید و مواد خورنده باشد.
- دارای سیستم تهویه متناسب به حجم انبار باشد.
- وسایل اضافی و اسقاطی در داخل اتاق نباید وجود داشته باشد.
- شرایط ورود و خروج بر اساس قانون تقدم و تاخر باشد بدین معنا که بسته های شیری که زودتر وارد انبار می شود، زودتر نیز خارج شده و به مصرف برسند.
- برای جلوگیری از حریق و انفجار و سایر خطرات احتمالی باید پیش بینی های لازم با توجه به حجم کار باشد.
- کف انبار دارای شیب مناسب به طرف مجرای خروج فاضلاب حاصل از شستشو باشد.
- در صورت وجود سرویس های بهداشتی باید حداقل ۵ متر از انبار فاصله داشته باشد و در محلی مناسب خارج از انبارها و به تعداد کافی باشد.
- کارگران باید دارای لباس کار مناسب (ترجیحا روپوش سفید) ، ماسک و دستکش باشند.
- متصدیان و کارگران دارای کارت معاینه پزشکی معتبر باشند.
- نقل و انتقال کالا به انبار در شرایط مناسب صورت گیرد و از ورود کامیون به داخل انبار جلوگیری شود.
- کلیه بسته ها بر روی پالت با ارتفاع مناسب حداقل ۱۵ سانتی متر از کف انبار چیده شوند.
- پالت ها از دیوار فاصله مناسب و کافی داشته باشند (حداقل ۵۰ سانتی متر)
- از قرار دادن تعداد زیاد بسته ها بر روی یکدیگر جلوگیری شود (حداقل چهار ردیف).
- بسته های دارای نشی و یا معیوب و سایر بسته ها جدا و از انبار خارج گردد.
- به کارگران شاغل در انبارها آموزش های لازم اعم از (جابجایی ، نگهداری و رعایت اصول بهداشتی و ایمنی) داده شود.
- روشهای کنترل آفات، حشرات، جوندگان و سایر جانوران و سموم نابود کننده آنها بر اساس استانداردهای اعلام شده وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی باشد و مسئول کنترل آن در انبار مشخص باشد.

پیوست ب- شرایط احراز واحدهای تولیدی برای ورود به برنامه شیر مدرسه

شرایط احراز واحدهای تولیدی در جدول زیر آمده است. کلیه واحدهای لبنی باید برای ورود به برنامه شیر مدرسه کلیه شرایط زیر را دارا باشند.

ردیف	معیار	مرجع تایید کننده	توضیحات
۱	خرید شیر از دامداری های صنعتی مطابق با استاندارد ملی ایران به شماره ۱۶۴ با عنوان شیر خام	سازمان دامپزشکی	
۲	دارا بودن پروانه بهداشتی ساخت معتبر (PRPS grade A or B)	سازمان/معاونت غذا و دارو دانشگاه علوم پزشکی کشور	مجوز از مراجع قانونی (وزارت بهداشت سازمان غذا و دارو)
۳	دارای پروانه کاربرد علامت استاندارد معتبر با حداقل یکسال سابقه تولید و اعتبار از زمان صدور یا تمدید	سازمان/ اداره کل ملی استاندارد ایران	سازمان ملی استاندارد ایران
۴	امکانات حمل و نقل و توزیع مناسب (زنجیره سرد)/ برای شیر پاستوریزه استاندارد ملی ۴۶۲۹ و ۱۰۹۲۵ و ۵۰۶	مرکز سلامت محیط و کار معاونت بهداشت	داشتن خودروهای یخچال دار مناسب برای حفظ کیفیت شیر پاستوریزه

پیوست ب- در صورتی که چندین کارخانه متقاضی ورود به برنامه شیر مدرسه باشد وزارت آموزش و پرورش و ادارات ذیربط به عنوان مجریان طرح مجاز هستند از طریق جدول اولوبندی زیر اقدام به انتخاب واحد تولیدی نمایند.

جدول اولویت بندی کارخانه های متقاضی				
ردیف	معیار	امتیاز از ۱۰۰	مرجع تایید کننده	توضیحات
۱	دارای گواهی های سیستم های مدیریت ایمنی مواد غذایی (با توجه به PRPS)	۲۰	سازمان ملی استاندارد ایران/ اداره کل ملی استاندارد در استان	داشتن HACCP، ISO۲۲۰۰۰، نتایج آزمایشات شیر (چربی، پروتئین، میکروبیولوژی)
۲	گواهی کیفیت شیر خام (مطابق با استاندارد ملی به شماره ۱۶۴)	ممتاز: ۲۰ امتیاز، درجه یک: ۱۵ امتیاز، درجه دو: ۱۰ امتیاز، درجه سه: ۵ امتیاز	سازمان دامپزشکی/ ادارات استانی	
۳	سابقه همکاری موفق با برنامه شیر مدرسه در سال ۱۴۰۲	۲۰	وزارت/ اداره کل آموزش و پرورش	تجربه قبلی در پروژه های ملی بدون تخلف
۴	مسئولیت اجتماعی واحد تولیدی (مانند فرهنگ سازی، میان وعده غذایی، تامین شیر غنی شده با ویتامین D و ...)	۳۰	کمیته ملی علمی و سیاستگذاری شیر مدرسه	کمیته ملی علمی و سیاستگذاری شیر مدرسه. لازم به توضیح است شیر توزیع شده بدون افزایش قیمت می باشد.
۵	شبکه توزیع منسجم و کارآمد در مناطق کم برخوردار و صعب العبور	۱۰	وزارت/ اداره کل آموزش و پرورش	وزارت/ اداره کل آموزش و پرورش

پیوست ج- راهنمای اجرایی نظارت بهداشتی و کنترل کیفی

نظارت بهداشتی در برنامه شیر مدرسه در دو سطح ۱- تولید (کارخانه) و ۲- عرضه (مدرسه) اجرا خواهد شد.

۱. نظارت بهداشتی و کنترل کیفی برنامه شیر مدرسه ایران در سطح تولید:

شیر تولیدی برای برنامه شیر مدرسه براساس استاندارد شماره های ۱۵۲۸ "شیر فرادما ویژگی ها و روش های آزمون" و ۹۳ "شیر پاستوریزه و روش های آزمون" در واحدهای تولیدی مورد تایید سازمان ملی استاندارد ایران و سازمان غذا و دارو تولید می شود.

به دلیل اهمیت سلامت دانش آموزان لازم است میزان فلزات سنگین (سرب) در شیرهای تولیدی جهت توزیع در برنامه شیر مدرسه بر اساس استاندارد ملی ایران به شماره ۱۲۹۶۸ "خوراک انسان و دام- بیشینه رواداری فلزات سنگین و روش های آزمون" مورد آزمون قرار گیرد.

نکته مهم: در سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴ فقط یکبار آزمون فلزات سنگین و آفلاتوکسین M۱ انجام شود.

مراحل نظارت بر خط تولید (نمونه برداری):

- ۱- نظارت و بازدید از کارخانه طرف قرارداد برنامه شیر مدرسه حداقل دوماه یک بار
- ۲- نمونه برداری از شیر مدرسه تولیدی (از خط تولید و انبار محصول نهایی براساس دستورالعمل استاندارد ۳۲۶)
- ۳- ارسال نمونه شیر به آزمایشگاه های مورد تایید سازمان ملی استاندارد ایران و سازمان غذا و دارو جهت بررسی و آزمون کلیه ویژگی های مندرج در استاندارد ملی مربوطه
- ۴- دریافت نتایج و بررسی انطباق آن با میزان مجاز مندرج در استانداردهای ملی ایران به شماره های ۹۳، ۵۹۲۵، ۱۵۲۸ و ۱۲۹۶۸ توسط ادارات کل استانی سازمان ملی استاندارد ایران

۲. نظارت بهداشتی و کنترل کیفی برنامه شیر مدرسه ایران در سطح عرضه:

- ۱- نمونه برداری شیر به میزان ۵ درصد از کل مدارس تحت پوشش دانشگاه برای شیر توزیع شده اعم از شیر پاستوریزه یا فرادما با یک سری ساخت/تولید* در مدارس توسط کارشناس بهداشت محیط
- ۲- ارسال نمونه های شیر به آزمایشگاه کنترل غذا و دارو استان و یا آزمایشگاه های همکار در استان
- ۳- دریافت نتیجه آزمایش ها، ارسال آن ها به مرکز سلامت محیط و کار ستاد، معاونت غذا و دارو دانشگاه جهت اقدام مقتضی و کمیته علمی و سیاستگذاری استان

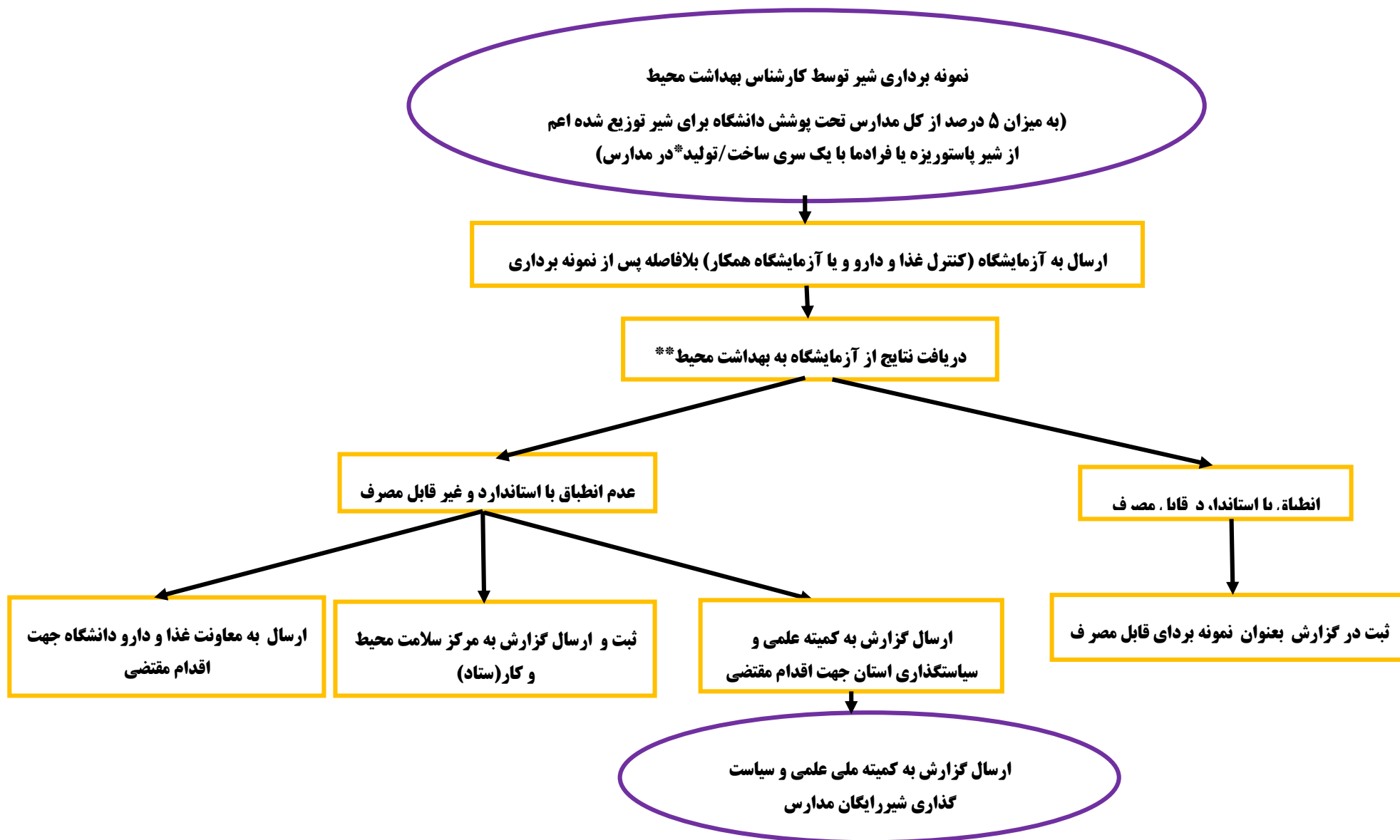
کمیته علمی و سیاستگذاری استان موظف است ضمن تشکیل جلسه با کلیه دستگاه های ذیربط نسبت به ایجاد هماهنگی و برنامه ریزی برای رفع چالش مربوطه اقدام نموده و گزارش نتایج را به کمیته علمی و سیاستگذاری ستاد به صورت مکتوب ارائه نمایند. فرایند نمونه برداری از شیر مدرسه در شکل ۱ نشان داده شده است.

نظارت موردی براساس شکوائیه:

پس از دریافت شکوائیه های مردمی، مدیران مدرسه و ... لازم است ضمن بازدید از مکان و نحوه نگهداری، چگونگی توزیع و مصرف شیر در برنامه شیر مدرسه ایران یک نمونه از شیر مشکوک از نظر ظاهر نمونه، طعم، رنگ، قوام و مورد بررسی قرار گرفته و در صورت تایید فساد شیر و غیرقابل مصرف بودن آن طبق نتایج آزمون، اقدام به تهیه صورتجلسه با امضا مدیر مدرسه نموده و بر اساس دستور عمل مربوطه در معاونت غذا و دارو دانشگاه اقدام شود.

تبصره یک: کلیه هزینه های نظارت بهداشتی برنامه شیر مدرسه ایران اعم از بازدید از کارخانه و مدرسه، نمونه برداری، انجام آزمایشات و بر عهده کارخانه می باشد. لازم است هماهنگی های لازم در این زمینه با کمیته های استانی صورت گیرد.

- تبصره دو: در صورت فساد شیر با هماهنگی کمیته استانی شیر مدرسه خسارت ناشی از ایجاد وقفه در اجرای برنامه و همچنین جایگزین نمودن یک نوبت شیر به جای نوبت ارائه نشده، برعهده کارخانه می باشد.
- توصیه هائی جهت نمونه برداری شیر در سطح عرضه در برنامه شیر مدرسه ایران (تلخیص از استاندارد ملی ایران شماره ۳۲۶ در خصوص شیر و فرآورده های آن):
- ۱- نمونه باید با توجه به نیازهای قانونی یا توافق طرفهای مربوطه با هماهنگی آزمایشگاه باشد
 - ۲- بسته های کوچک شیر دست نخورده و در بسته به عنوان نمونه برداشته می شود.
 - ۳- دمای نگه داری نمونه شیر قبل و در طول انتقال بر حسب درجه سلسیوس ۱ تا ۵ درجه برای شیر پاستوریزه

شکل ۱: فرایند نمونه برداری از شیر مدارس کشور

* برای هر سری ساخت/ تولید متفاوت لازم است مجدداً نمونه برداری انجام شود.

** هزینه آزمایشات انجام شده بر عهده کارخانه مربوطه می باشد.

